

77415

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNEGO WODZA

R A P O R T Nr. 128.

L. dz. 77415
Wpłynęło dn. 1. VII 1921 roku
Wyszło dn. 1921 roku
Załączników

Warszawa, dn. 27 czerwca 1921 r.

W sprawie
obozów
jeńców.

Załącza się kopję raportu pułk. St. Sołłohuba
w sprawie obozów jeńców, złożonego na ręce wiceministra
Dąbrowskiego:

Na podstawie otrzymanego rozkazu i instrukcji
Pana Ministra zwiedziłem obozy internowanych ukraińców i
rosjan w Tarnowie, Łańcucie i Pikulińcach i melduję co
następuje:

a/ Petlura i jego otoczenie.

W Tarnowie przebywa główny ataman Petlura z
przedstawicielami swego byłego rządu. Byłem przyjęty prze
głównego atamana, któremu oświadczyłem, że będąc wysłanym
z ramienia p. wiceministra Dąbrowskiego do zwiedzenia
obozów internowanych, uważałem również za obowiązek oso-
biście u niego zameldować się. Ataman Petlura zażytał
mnie, czy Ministerstwo Spraw Zagranicznych, które obec-
nie przyjęło sprawy ukraińskie, ma zamiar zmienić w tych
sprawach kierunek polityczny. Odpowiedziałem, że w Polsce
jest jeden kierunek polityki, który nie zależy od tego
do jakiego Ministerstwa sprawa jest przekazana. Dodałem
również, że stoimy na gruncie, że ukraińcy są naszymi
sprzymierzeńcami byłymi, którzy przyjmowali razem z nami
udział we wspólnych walkach przeciwko bolszewikom, ale mu-
simy kierować się też traktatem ryskim, który nakłada na
nas w tej sprawie szereg zobowiązań. Ataman Petlura odpo-
wiedział, że doskonale to rozumie, ale musi podkreślić
ich rozpaczliwy stan finansowy. Ataman Petlura prosił
mnie o zakomunikowanie Panu Ministrowi, że w skarbie
ukraińskim zupełny brak gotówki, że stan cywilny interno-
wanych, którym nie należą się od rządu polskiego deputaty,

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

393 294

i których on musi żywić jest wprost katastrofalny. Ludność zaczyna się burzyć wskutek głodu, ~~na~~ wrogo występując przeciwko niemu osobiście jak również i przeciwko Polsce. Podobne wypadki psują mu robotę, którą podjął w celu nawiązania braterskich stosunków pomiędzy przyszłą Ukrainą, a Polską. Ataman Petlura podniósł również sprawę o wydanie mu 72 milionów marek na rachunek tych sum, które należą się Ukrainie od Polski, ponieważ według jego zdania dotychczas wydane Ukraincom znacznie mniej od ogólnej wartości majątku wywiezionego przez wojsko polskie z Ukrainy. Sprawę tę ataman Petlura przekazał generałowi Zielińskiemu w Warszawie. Co do obozów Petlura się ~~z~~ zgodził, że wobec traktatu ryskiego, one muszą być zlikwidowane, że najlepszą drogą w tym celu organizacja robót dla internowanych, ale podkreślił konieczność wysyłania na roboty całymi jednostkami pod dowództwem swych oficerów, ażeby nie rozbić wojskowej organizacji. -

Po ukończonej rozmowie udałem się do biura Prezydenta Ministrów p. Prokopowicza, który oświadczył, że chciał by być pewny, że Pan Wiceminister Dąbrowski, który ma teraz kwestje ukraińskie w swym ręku, rozumie ważność kwestji ukraińskiej i zdaje sobie sprawę, że polityczna działalność ich obozu jest równie ważna dla Polski jak dla Ukrainy. Pan ~~Prakowicz~~ Prokopowicz podkreślił konieczność zachowania wojskowej organizacji internowanych.

Muszę również dodać, że w Tarnowie jest też przesilenie gabinetowe, ponieważ minister wojny generał Pawlenko podał się do dymisji, Powodem jego ustąpienia są ciągle nieporozumienia z Petlurą, któremu zarzuca, wtrącanie się do spraw wojskowych w obozach, jak np. awansowanie, usunięcie oficerów bez jego wiedzy. Na jego miejsce tymczasowo mianowanym ma być generał Bezruczko. Gen. Pawlenko obecnie mieszka na dworcu w Krakowie w wagonie, i prowadzi teraz politykę przeciwko Petlurze.

W Tarnowie ze źródeł prywatnych, otrzymanych ~~pr~~

przy pomocy por. Bończy-Uzdowskiego, naszego ofiera łącznikowego, który tam znajduje się od dłuższego czasu i dobrze orientuje się w sprawach ukraińskich, zaczerpnąłem informacji, że w obozie Petlury wskutek kryzysu finansowego przewiduje się rozłam. Istnieje partja do której należy prezydent ministrów Prokopowicz, która ma zamiar wrazie zaprzestanie finansowanie Petlury przez Polskę, zacząć pertraktacje z p. Petruszewicze i przenieść się do Pragi.

b/ OBCz internowanych ukraińców w Łańcucie.

/Ogólna liczba ukraińców internowanych w Łańcucie, przeoczona w raporcie kopiowanym, jest tylko wymieniona liczba dzieci - 60./

Z ogólnej liczby ludzi około 25% z ziem przyłączonych do Polski na podstawie traktatu ryskiego. W obozie jest sporo inteligencji przy pomocy, której utworzony został uniwersytet narodowy, szkoły malarstwa, śpiewu, teatr narodowy i t.d. Utrzymanie dobre oficerowie i żołnierze otrzymują od nas deputat, taksamo jak w naszej armji. Rozlokowanie dostatecznie dobre, za wyjątkiem żonaty, którzy z powodu braku miejsca mieszkają razem, przyczem łóżka rodzinne są oddzielone jedno od drugiego prześcieradłem. W obozie istnieją dwa polityczne prądy, jeden stronnictwo Petlury, drugi zaś na rzecz Petruszewicza i Pragi. Agitacja czeska w obozie istnieje i wywołuje ciągłą dezercją do Czech. We wsi Tarnowce w okolicach Tarnowa, mieszka grecko-katolicki pop Przepiórski, syn którego znajduje się w Pradze. Część internowanych jest w ciągłej korespondencji z tym popem, przyczem przy pisaniu listów posługują się często szyfrem. Istnieje również agitacja bolszewicka, przyczem w czasie mego pobytu w obozie na imię jednego z internowanych przyszedł list od przedstawiciela Sowietów w Szwecji, na ~~oficjalnym~~ oficjalnym blankiecie z pieczęcią z przepustkami i rekomendacją do władz sowieckich w Kijowie.

Muszę dodać, że nasz komendant obozu major Peszkowski, który pochodzi z Łańcuta, doskonale orientuje się w sprawach ukraińskich, postępuje zawsze taktownie utrzymując również internowanych w należytej karności.

c/ Obóz internowanych w Pikulińcach.

W obozie 2750 ludzi, z b. armji Bałachowicza w liczbie których 79 kobiet i ~~31~~ 37 dzieci. Utrzymanie i rozlokowanie również dobre. Istnieje bolszewicka agitacja nawet były wykryte odezwy o charakterze bolszewickim, drukowane w obozie na szapirografie. Propagandzie dopomaga pewna liczba b. jeńców bolszewickich, których gen. Bałachowicz w swym czasie niefortunnie załagał do swych oddziałów. Do Rosji chce wracać wszystkiego 140 ludzi, reszta zaś internowanych odmawia się, ponieważ ma na sumieniu wielu zamordowanych komisarzy w czasie wycieczek Bałachowicza. Istnieje oprócz tego jeszcze germanofilska propaganda, przeważnie w kołach wyższych oficerów. -

Nasz oficer wywiadowczy kpt. Baluciński, oświadczył mi, że otrzymał informacje, że jeden z urzędników w starostwie w Przemyślu, nazwisko którego on będzie wiedział za parę dni, wyrabia internowanym w Łańcutie i w Pikulińcach, dokumenty w celu przedostawania się do Czech. Kpt. Baluciński składa o tem szczegółowy raport do II Oddziału we Lwowie.

d/ Wnioski.

Uważam, że sprawa likwidacji rządu Petlury, jak również obozów internowanych, jest bardzo drażliwą i delikatną. Musimy się liczyć z tem, że Petlura i członkowie jego b. rządu, którzy są nienawidzeni w Galicji Wschodniej i uważani tam, jako zdrajcy idei ukraińskiej ale natomiast popularni w zakordonowej Ukrainie, jako hasło antybolszewickie, mogą stać się ważnym stutem w naszym ręku przy ostatecznym rozstrzygnięciu przez Ententę kwestji Wschodniej Małopolski. W razie opuszczenia ich finansowo, rząd Petlury rozpadnie się i prawdopodobnie zbierze się w Pradze, wzmacniając kadry naszych przeciwni-

ków obozu Petruszewicza. Z drugiej zaś strony, obozy muszą być likwidowane jaknajprędzej, ponieważ próżniacze życie za drutem internowanych ułatwia różne propagandy i dyskusje, których mogą być zajścia i rozruchy, nie mówią już o tem, że obozy obciążają nasz budżet. W tym celu uważam, że musi być przeprowadzone:

1. Zestawienie we wszystkich obozach spisu ludzi chcących wracać do sowieckich Rosji i Ukrainy. W tym celu internowani muszą złożyć odpowiednie zaświadczenie i ludzi chcących wyjechać do sowietów, należy bezwzględnie odesłać do obozów bolszewickich. -

2. Zwolnienie z obozów ludzi urodzonych na terenach wchodzących w skład Rzeczypospolitej na podstawie traktatu ryskiego i chcących korzystać z praw obywatelstwa polskiego w myśl uchwały Sejmu.

3. Zorganizowanie dla reszty robót.

~~~~~

397
298